ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

רואין אותן כאילו הן פרודות. אם אין כאן מאה פומין של היתר שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין ומעורבות בשל שולים ונמצאו כולם בספק הדמוע ומצטרפות המחמוות להעלות את ליטרא שעל הפה דהואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם: **ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין.** של היתר לבד פומין של איסור מעלין אותן באחד ומאה ואם לאו הפומין אסורין ואין השולים מועילין לבטל הפומין הואיל ואינן בספק הדמוע: **רבי יהודה אומר.** לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע אלא כן נחלקו ר' אליעזר אומר כו': **ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין.** וכולן בכלל הספק אין מעלין את היחיד הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלו ואפילו בדרבנן. אבל דרסה בעגול כו': **הכי קאמר דרסה בתוך העגול.** דעבשיו אינן ניכרות שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בצפונו של עגול או בדרומו הואיל והשתא לאו בת מנין היא ולא מנכרא דברי הכל יעלו ותנא לעיל ר' יהודה ואליבא דרבי יהושע היא: **רב אשי אמר לעולם.** הא דקתני וספקא אסור ספק יום טוב ספק חול קאמר ודקשיא לך לרב יוסף ולרבי ילחק ספק דרבנן הוא ולקולא הכא אזלינן לחומרא הואיל ויש לו מתירין למחר: **אפילו דרבנן.** כגון ביצה דגזרת פירות הנושרין היא לא בטלה בתערובתה וכי היכי דבבטולה ממחמרינן מהאי טעמא בספקה נמי ממחמרינן מהאי טעמא: **ביצה תאכל.** אם נולדה ביום טוב: **פשיעא דהיא ואמה שריא.** כלומר אם בא לומר בבית שמאי לשמעינן ביצה אמה למה לי פשיעא דשריא: **היא ואמה אסורה.** דשמעינן לר' אליעזר דאית ליה מוקלה דתנן בפרק המביא (נקמן דף לד.) ר' אליעזר אומר עומד אדם על המוקלה כו' אלמא הכנה בעי: **אגב אמה.** אם אוכלין את אמה היום תאכל אף היא: **שנקפה פסס.** תרגגות זו קנאה פתם: **גוזמא קאני.** כאדם שרואה להחזיק דבריו מדבר יתר[1]. ובעומדת לאמילה קאמר ומחלק על בית הלל האוסרים ואמה לא אינטריכא ליה אלא גזיס ואמר מילתא יתירא הכל יאכל גם את האב[2] גם את האם: **דר' אליעזר בן יעקב.** אוסר אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ופליגי רבנן עליה ולקמן[3] מייתי לה בגמרא: **גוזמא.** אע"פ דלא אפשר גזיס ואמר מילתא דטויפיינא. גחמא דבר שרוי שאינו מתקבל: **שבת ויום טוב.** המסוכין והוא הדין ליום טוב ושבת: **קדושה אחת היא.** הרי הן כיום אחד ארוך: **מרבעה וקניס אליבא דר' אליעזר.** בערובין בפ' בכל מערבין (דף לח:): **דאמר שתי קדושות הן.** ומערב ליום א' למזרח ולשני למערב: **הכנה דרבה.** לאמר[4] הכנה בידי שמים מתפרא מיום טוב לשבת דקעבדת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב: **עדיין היא מחלוקת.** ב"ש וב"ה בזה כשם שנחלקו לגבי ביום: **אושפיזכניה.** בעל הבית: **מיו"ט לשבת.** היום נולדו והיה רולה לאכלן למחר בשבת: **לאטווינהו.** לגלגון האידנא. מי אמרי בטלטול בו ביום או לא: **מאי דעתיך.** דפשיטא לך דלמחר מיהא שרו משום דקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מיהו בטלטול האידנא אסירי דאפילו ר' יוחנן לא שרי לגלוחה היום אלא לגומעה למחר אם היה יו"ט קודם לשבת אבל ביומיה לא אמרינן אפילו בטלטול: **והסניא.** סייעתא: **דרב לא מוקי אמורא עליה.** לא היה מעמיד המורגמן לפניו לדרוש דרשה לרבים: **מיומא עבא לחבריה.** כלומר משעשה היום יום טוב דהיינו לאחר סעודה עד מחר: **משום שברות.** דבר אחר היה מורי בדרשה שלו כדאמרינן בכריתות[5] ושכור אסור להורות דכתיב יין ושכר אל תשת (ויקרא י) וכתיב להורות את בני ישראל (שם): איכו

גליון הש"ם

גמ' אמר אביי כגון שלקחה סתם. עי' תוס' דף יד ע"א תוס' ד"ה נהמה לריי"ז:

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם. **נתערבו** וגר' כולן ידלקו. ולא כעלי מדקתני עעמא שביה ר' מאיר לומר כל שדרכו לימנות מקדש את המתערב עמו ואין כאן כרוב, אבלאי הכרם בדבר שאין ממין בטלין בחצר ומאתים, כדאמר בפסחים נאלו עוברין (מח:) מן המאתים (יומא קל מא) ממותר שתי מאות שנאתירו בכור, מיבן לערלה וכלאי הכרם שבטלים במאתים (יבמות פא:). **יעלו באחת** ומאתים. זו היא עליית ערלה וכלאי הכרם, דתרומה עולה בחצר ומאה, וכיון שכפל את האיסור, שאיסורו איסור בעלה, כפל את העליה, הכי תניא לה בספרי גבי מכל תלבו את מקדשו ממנו, דמשתעי בתרומת מעשר שביא אחד ממאה יקרי לה מקדשו, ומשמע שמקדשו מקדש את המתערבין כו (יבחים עב:). **מקדש.** מאתים או שלש מאות, דלא בטל (יבמות פא:). **וחכמים אומרים** אינו מקדש. אלא בטל (יבחים עב:). **אלא ששה דברים בלבד.** הן שמקדשים את כל המתערבים בהן, מחוץ שהן גדולים ומיהן יקרים ומשובין כמיבן (שם). **וקלחי כרוב.** לשון קלח כיוון שלו (שם). **הראוי לערלה ערלה.** מה שיש בלחי מין אילן וילאוי לערלה, מקדש את עיקרו בשאיסור ערלה (שם) כגון אגוזים ורימון והגיות, מקדשין את הכרמים מצות ערלה (יבמות פא:). **הראוי לכלאי הכרם.** כגון תרדין וכמיה ולפת (שם). **את שדרכו למנות.** שמיותר, שבינו. דלא בטל, הלכך חתיכות ושיעולים אע"ג שדרכן לימנות הואיל שדרכן נמי לימכר כאומר בטלי (שם). **כל שדרכו למנות.** אפילו לפרקים, שבינו. דלא בטל (שם). **כל דבר שבמנין.** כל שדרכו לימנות בכל כגון ליטרלאות של קליפות, ברוב בני אדם אין מוכרים כמנין אלא זוטרין אותו בעיגול ומוכר כל העיגול יחד, הואיל ופעמים שמוכין הליטרלאות לבד למוכרם כמנין (יבחים עג:). **אפילו בדרבנן.** כמיני דאיסוריה מדרבנן. כגון תרומה קליפות, לא בטיל הואיל ודרכו לימנות בכלל (שם). **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא של תמרים יבשות של תרומה שקילפם בחיותא בכלל שבשמו מקולפם (שם). **שדרסה על פי עגול.** שם כלי הוא עגול והיולבין בה קליפות ומדבקין זו בזו ונעשין שיגול כעין בגיבה. על פי. דוקא נקט שברלאות לעיטים (יבחים עג:). **ואינו יודע.** איזה מי כלי נאבד וכבל המתמוות משיבה ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור (שם). ר' מאיר אומר. ר' מאיר ור' יהודה פליגי בהא אליבא דר"ש ור' יהושע (שם). עד כאן שייך לעמוד קודם.

עין משפט נר מצוה

כב א ב ג מיי' פ"ד מהלכות מרומות הלכה ו ז:
כג ד מיי' פ"ש מהלכות יו"ט הלכה כ ופ"ב הלכה ו עוש"ע א"ח סי' תקי"ג סעיף כ ועוש"ע י"ד סי' קנ סעיף ח:
כד ה מיי' פ"ש שם הלכה יט סמג לאוין סה עה עוש"ע א"ח סי' שכב סעיף ה וסי' תקיג סעיף ה:
כה ו מיי' פ"מ מהלכות עירובין הלכה ח סמג עשין ג עוש"ע א"ח סי' תע"ז סעיף ב:

רבינו חננאל

דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה עיגול דרסה. אוקמה רב פפה בספק ספיקא, ולפיכך קתני דברי הכל יעלו. ירושלמי א"ר בון וצריך להיות בכל עיגול שהי לטרין ועוד קצעיות, כדי לבטל כל מקום שהיא אותה ליטרא של תרומה בליטרא ועוד של חולין. ועוד אמרו בתלמוד א"י בפס' תרומות הא דתני ר' מאיר משום ר' יהושע אפילו היו שם ג' מאות פומין לא תעלה. הדא אמרה פומין ששאום כדרך שדרכו להיפנות. הדא מסייעא לר' יוחנן דו אמר חנין איגון הדא מסייעא למ"ד דברי ר' מאיר כל הדברים מקדשין, מסייע למ"ד דלעת אפילו אחת ממאה איסר. ובא רב אשי ופירוק פירוק אחר, לעולם ספק יו"ט ספק חול היא פתיחתא דא, ודקאמרת אמאי ספיקא אסורה, הא קי"ל כל ספיקא דרבנן לקולא, משום דהוי דבר שמחר ומחרתים הוא עצמו מותר, וכל כי האי גוונא אפילו בדרבנן לא בטיל. והא דתניא ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו, גוזמא, כלומר אינן דברים נכונים דקליפה לאו בת אכילה היא. ודברי הכל אפרוח בקליפתו קודם שיצא לאויר העולם אמור. גוזמא הוא לשון הבאי כדגרסינן אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הבאי ואילו הן נפן וחפות ומרוכת וכולי. אמר ר' אמי... דבהו(ן) תורה לשון הבאי ערים גדולות ובצורות בשמים. יו"ט הסמוך (לשבת) בין מלפניה בין מלאחריה, קי"ל כרב דאמר נולדה בשבת אסורה ביו"ט וכן נולדה ביו"ט אסורה בשבת. ואקשינן לימא קסבר רב קדושה אחת, והאמר רב הלכה כר' זקנים הללו, והן רשב"ג ור' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בן שמוע ור' יוסי בר' יהודה אליבא דר' אליעזר דאמר ב' קדושות הן, ומפורש בפרק בכל מערבין. ופרקינן לעולם קסבר רב ב' קדושות הן, והכא סבר לה (כרבא) (כרבה) דאמר והיה ביום הששי והכינו, חול מכין לשבת ולו"ש, ואין יו"ט מכין לשבת, ולא שבת ליו"ט. ור' יהודה משום ר' אליעזר פוקים להו לב"ה כרב דאוסר. ואע"ג דר' יוחנן הוא בר פלוגתיה דרב, הא רב אדא בר אהבה ורב פפא עבדו כרב.

ניימא קסבר רב קדושה אחת הן. תימה לימא דקסבר שתי קדושות הן אלא הטעם הוי מגו דאתקלאי לכין המשמשת דשמא יום שבת הוא אתקלאי לטולי יומא דיום שני וי"ל דלא אמרינן מגו משום יום שהוא לשעבר דדוקא להכא אמרינן הכי כגון בין המשמשת דתחילת יום טוב הוא בין המשמשת דשבת שמא שבת הוא ותימה דהא בסוכה (דף י.) אמרינן גויי סוכה אסורין עד מוצאי יום טוב אתחרון של מג שהוא יום תשיעי שהוא ספק יום שמיני ועל כרחך טעמא משום דאתקלאי בין המשמשת דשמא יום שמיני הוא והיינו לשעבר וי"ל דמוקלה ממתמת מלוה שאני כדמפרש טעמא התם דילמא מתרמיא ליה סעודה ואכיל בגוה והתם אמרינן אפילו לשעבר אבל הכא מוקלה דממתמת אסור לא אמרינן הכי:

אלא בהכנה דרבה קמפלגי. ותימה דהא אמרינן[6] כל היכא דתחילת האידנא מתמעל גמרה לה ואם כן כשאל יום טוב לאחר השבת והכילה נולדה בשבת היא נגמרת ביום שהוא חול ואם כן מאי הכנה איכא וי"ל דאכל מקום כשנולדה בשבת הרי זו הכנה לגם בשעת לידה שיין הכנה ועוד יש לומר דכיון דאם נולדה ביו"ט הרי זו אסורה אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת אם כן הוי שבת מכין ליום טוב:

רבי יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת. ותע"ג דפירשתי לעיל דר' יהודה סבירא ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מ"מ לא קשיא מהכא דהא דיליה והא דכריה:

ותנן

דרבי אליעזר בן יעקב אלא היכא דיצא לאויר העולם אבל היכא דלא יצא לאויר העולם לא פליגי אלא אפרוח וקליפתו גוזמא הכא נמי תאכל היא ואמה גוזמא אתמר[7] שבת ויום טוב רב אמר[8] נולדה בזה אסורה בזה ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה נימא קסבר רב קדושה אחת היא[9] והאמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דרבי אליעזר[10] דאמר שתי קדושות הן אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי רב אית ליה הכנה דרבה ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה כתנאי[11] נולדה בשבת תאכל ביו"ט ביום טוב תאכל בשבת ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת שב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה הוו ליה הנך ביצים מיו"ט לשבת אתא לקמיה אמר ליה מאי לאטווינהו האידנא וניכלינהו למחר א"ל מאי דעתיך רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אפילו ר' יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר אבל ביומיה לא והתניא[12] אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אושפיזכניה דרב פפא ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא הוו ליה הנך ביצים משבת ליום טוב אתא לקמיה א"ל מהו למכלינהו למחר אמר ליה זיל האידנא ותא למחר[13] דרב לא מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות כי אתא למחר אמר ליה איכו

מכין לשבת, ולא שבת ליו"ט. ור' יהודה משום ר' אליעזר פוקים להו לב"ה כרב דאוסר. ואע"ג דר' יוחנן הוא בר פלוגתיה דרב, הא רב אדא בר אהבה ורב פפא עבדו כרב.

גליון הש"ס

רואין את העליונות כאילו הן פרודות. תע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לגד האיסור לבטל האיסור, והתחתונות אין בכלל הספק להצרף עם העליונות לבטלן, רואין את כל ליטרלאות התחתונות והעליונות שבכל הכלים כאילו הן פרודות חו מעורבת בטולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל פיס ופיס (יבחים עג:). **ואם לאו הפומין אסורין.** שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין (שם). **אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו.** דבל דבר בטל (שם). **ואינו יודע באיזה עגול.** שדרסה נמקום השולים שהבלי רחב והכנה ליטרלאות פדרבנן לרמבו (שם). **דברי הכל יעלו.** הואיל ולימיה לאיסוריה בעיניה. שנדרס ונדבק בחמרות מלמעלה ומלמטה ומן הצד. אין כאן דבר שבמנין בלל (שם). **לא מוקי אמורא עליה.** למידקא בפרקא (יבחים יח. וכריתות יג:). **מיומא טבא לחבריה.** משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר, דהכי מתמעל קנא יין ושכר אל תשת בכולהכם וגו' וכן בשעה שאתה בא להכניל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול אל תהי שכרות (יבחים יח.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com